

УДК 130.31

Н. Литвиненко, Г. Щигельська к.і.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

МЕХАНІСТИЧНИЙ МАТЕРІАЛІЗМ Ж. ЛАМЕТРИ

N. Lytvynenko, H. Shchyhelska, Ph.D, Assoc. Prof.

MECHANISTIC MATERIALISM BY JULIEN LA METTRIE

Жульєн Офре де Ламетрі – французький медик і філософ-матеріаліст, першим у Франції дав послідовний виклад системи механістичного матеріалізму. Основні його праці: «Трактат про душу» (1745), «Людина-машина» (1747), «Людина-рослина» (1748) та ін. У своїх творах він, зокрема, доводив, що існує лише єдина матеріальна субстанція наділена здатністю відчувати і мислити, яка проявляється в «організованих тілах»; стан тіла цілком обумовлює стан душі за посередництвом чуттєвого сприйняття. Всі наші відчуття, вважав він, обумовлені зв'язком почуття - за допомогою нервів - з матеріальною речовиною мозку.

Ламетрі застосовує механістичний підхід до людини. Людина, на його думку, - це своєрідний складний механізм. Душа людини матеріальна і є двигуном людського організму. Відмінність людини від тварини лише кількісна: у розмірі та структурі мозку. В праці "Людина-машина" Ж.О. Ламетрі стверджує: "Людина настільки складна машина, що абсолютно неможливо скласти собі про неї ясну ідею, а, отже, дати точне визначення. Ось чому виявилися марними всі дослідження аргіогі найбільших філософів, які бажали, так би мовити, здійснитися на крилах розуму. Тому, тільки шляхом дослідження *aposteriori*, тобто, намагаючись знайти душу як би всередині органів тіла, можна не відразу відкрити з повною очевидністю саму природу людини, але досягти в цій області максимального ступеня ймовірності" [1, с. 180].

Праця Ламетрі "Людина-машина" має полемічний характер, ототожнюючи людину з машиною, вчений, однак, наголошує на суттєвій відмінності людини від механізмів. Людина, підкреслює він, - це, по-перше, особлива машина, яка здатна почувати, мислити, розрізняти добро і зло, по-друге, це машина, яка сама себе заводить, органічно, шляхом надходження у кров "хілусу" – харчового соку, утвореного при перетравлюванні людським організмом їжі. Ламетрі висловлює думку про хімічний характер процесу перетворення "хілусу" в енергію, яка вже потім механічно оживляє мускули і серце. По-третє, на відміну від годинникового механізму, який постійно фігурує в філософії Нового часу як образ ідеально відрегульованої самодіючої машини і з яким Ламетрі порівнює людське тіло, останнє продовжує функціонувати і після серйозних пошкоджень, навіть після втрати деяких органів. Ламетрі першим у філософії Нового часу будував свої філософські узагальнення про природу не лише на основі механіки, а й осмислюючи результати біологічних та частково хімічних досліджень. Визначним досягненням Ламетрі було також усвідомлення ним того, що походження людства неможливо пояснити лише біологічними факторами. Він висуває положення про необхідність суспільного життя як умови формування людини та її свідомості.

Отже, вивчаючи дані досвіду, на основі фізичних спостережень, за допомогою "почуттів, озброєних факелом істини, які слідує за "розумом, освітлюючи йому шлях", Ж.О. Ламетрі робить "сміливий висновок", що людина є машиною і що у всьому Всесвіті існує лише одна субстанція, яка різним чином модифікується.

Література

1. Ламетрі Ж.О. Человек–машина // Сочинения. – М.: Мысль, 1983. – С.169–399.